

รายงานเบื้องต้น ผลการใช้กลุ่มบำบัดตามแนวคิดพิจารณา ความเป็นจริงต่อความสำนึกในคุณค่าแห่งตน ของผู้ป่วยโรคจิตจากสุรา

สมควร จุลอักษร, พย.ม.*

ณอมศรี อินทนนท์, กศ.ม.**

บุญวดี เพชรรัตน์, กศ.ม.**

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของการใช้กลุ่มบำบัดตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริงต่อความสำนึกในคุณค่าแห่งตนของผู้ป่วยโรคจิตจากสุราโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วัสดุและวิธีการ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยโรคจิตจากสุรา ที่มีอาการทางจิตทุเลาซึ่งรับการบำบัดเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ระหว่างเดือนตุลาคม-พฤศจิกายนพ.ศ. 2547 จำนวน 10 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนดเข้ากลุ่มบำบัดตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง ซึ่งพัฒนากิจกรรมโดยผู้วิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเปรียบเทียบผลคะแนนก่อนและหลังเข้ากลุ่มด้วยแบบวัดความสำนึกในคุณค่าแห่งตน

ผล ผู้ป่วยโรคจิตจากสุรามีคะแนนความสำนึกในคุณค่าแห่งตนภายหลังสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกลุ่มบำบัดตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป กลุ่มบำบัดตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริงที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ สามารถเพิ่มความสำนึกในคุณค่าแห่งตนของผู้ป่วยโรคจิตจากสุราได้

คำสำคัญ : กลุ่มบำบัดตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง ความสำนึกในคุณค่าแห่งตน โรคจิตจากสุรา

*โรงพยาบาลสวนสราญรมย์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

**คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Preliminary report

The Effect of group reality therapy on self-esteem of patients with alcohol-induced psychosis

*Somkurn Joolaksorn, M.N.S.**

*Tanomsri Intanon, M.Ed.***

*Boonvadee Petcharat, M.Ed.***

Abstract

Objective The quasi-experimental research aimed to study the effect of group reality therapy on self-esteem of patients with alcohol-induced psychosis in Suansaranrom Hospital, Suratthani Province.

Materials and methods Patients with alcohol-induced admitted to Suansaranrom Hospital during October to November 2004 were purposived selected. There were 10 patients entered to the group reality therapy protocol developed by researchers. Demographic data were collected. A self-esteem inventory was applied before and after the group therapy.

Results The difference of mean score of the self-esteem inventory was statistically significant.

Conclusion The group reality therapy protocol developed in this study enhanced the self-esteem of patients with alcohol-induced psychosis.

Key words : group reality therapy protocol, patients with alcohol-induced psychosis, self-esteem

*Suansaranrom Hospital, Department of Mental Health

**Faculty of Nursing Prince of Songkla University

บทนำ

จากสถิติการรักษาผู้ติดสารเสพติดแบบผู้ป่วยในโรงพยาบาลสวนสราญรมย์มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและมีมากเป็นอันดับหนึ่งของผู้ป่วยโรคจิตอื่นๆ โดยในปี พ.ศ. 2543 ถึง พ.ศ. 2545 มีจำนวน 182, 205 และ 238 ราย คิดเป็นร้อยละ 37.91, 39.34 และ 40.03 ตามลำดับ และเป็นผู้ป่วยติดซ้ำคิดเป็นร้อยละ 30.02, 31.71 และ 32.77^{1,2,3} ข้อมูลดังกล่าวแสดงถึงผลการบำบัดรักษาผู้ป่วยกลุ่มนี้ที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งจำนวนผู้ป่วยที่เพิ่มขึ้นและการกลับติดซ้ำหลังการบำบัดดังกล่าวบ่งชี้ถึงค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาของโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้รัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพผู้ป่วยที่เป็นโรคจิตจากสุราเพิ่มสูงขึ้น⁴ อีกทั้งต้องรับภาระโรคจากปัญหาสุรามากกว่ายาเสพติดชนิดอื่นๆ⁵

จากการศึกษาของเอื้อมเดือน ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความคิดอัตโนมัติด้านลบกับความซึมเศร้าในผู้ติดสุราเรื้อรังพบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90 มีภาวะซึมเศร้า ร้อยละ 22 มีความสำคัญในคุณค่าแห่งตนต่ำ นอกจากนี้ยังพบว่า มีการเผชิญปัญหาไม่เหมาะสม ไม่นับถือตนเอง คิดว่าตนเองด้อยกว่าคนอื่น⁶ บุคคลที่มีความสำคัญในคุณค่าแห่งตนต่ำจะรู้สึกลัวตกต่ำ หวั่นไหวต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ง่าย มีความยุ่งยากในการแก้ปัญหาตนเอง ไม่ขยัน ไม่ชอบตนเอง ไม่มีพลัง ทำงานร่วมกับผู้อื่นไม่ได้ และไม่สนใจที่นำพาชีวิตตนเองให้ดีขึ้น⁷ หากบุคคล

เหล่านี้มีความสำคัญในคุณค่าแห่งตน และความซึมเศร้าเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น จะส่งผลต่อการลดการกลับไปดื่มสุราซ้ำ⁶

ผู้วิจัยเล็งเห็นความจำเป็นในการแก้ไขความสำคัญในคุณค่าแห่งตนของผู้ติดสุรา โดยเชื่อว่าการจัดกิจกรรมกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง จะเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถช่วยปรับแก้ความสำคัญในคุณค่าแห่งตนของผู้ติดสุราได้ดี⁸ และการจัดกิจกรรมกลุ่ม จะสนับสนุนให้บุคคลมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน⁹ เป็นกระบวนการเรียนรู้ต่อกันที่มีพลัง เนื่องจากสมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์ที่คล้ายคลึงกัน สร้างความรู้รักที่เข้าอกเข้าใจกัน และเปิดเผยความคิดความรู้สึกที่เป็นจริง นำไปสู่กระบวนการแก้ไขที่เป็นจริงได้ รวมทั้งแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง สามารถเสริมความสำคัญในคุณค่าแห่งตนในผู้ป่วยใช้สารเสพติดได้⁷ และมีรูปแบบขั้นตอนที่ชัดเจนง่ายต่อการทำความเข้าใจ ประยุกต์ใช้สะดวก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการใช้กลุ่มบำบัดตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริงต่อความสำคัญในคุณค่าแห่งตนของผู้ป่วยโรคจิตจากสุราเพื่อใช้เป็นแนวทางในการบำบัดรักษา โดยการพัฒนาความสำคัญในคุณค่าแห่งตนของผู้ป่วยที่เป็นโรคจิตจากสุราอีกแนวทางหนึ่ง

วัสดุและวิธีการ

ผู้ป่วยในของโรงพยาบาลสวนสราญรมย์ ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือเป็นผู้ป่วยโรคจิตจากการดื่มสุรา ที่มีอาการทาง

จิตทุเลา โดยมีคะแนนการประเมินอาการทางจิต (Brief Psychotic Rating Scale) ≤ 36 คะแนน จากคะแนน 126 คะแนน¹⁰ มีอายุตั้งแต่ 16 ปี ขึ้นไปสามารถพูดคุยติดต่อสื่อสาร และเขียนหนังสือภาษาไทยได้ มีคะแนนความสำคัญในคุณค่าแห่งตนอยู่ในระดับต่ำ (คะแนน 1-2.66 คะแนน) ไม่มีพยาธิสภาพทางสมอง (organic brain syndrome) จากการวินิจฉัยทางคลินิก กระบวนการรู้คิด (cognitive) อยู่ในเกณฑ์ปกติไม่มีประวัติเป็นโรคจิตเภทมาก่อนซึ่งมีกลุ่มผู้ป่วยเข้าเกณฑ์ จำนวน 10 ราย

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส อายุที่เริ่มดื่มสุราครั้งแรก ระยะเวลาการติดสุรา จำนวนครั้งที่เข้ารับการบำบัดรักษา ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่เข้ารับการบำบัดรักษาแต่ละครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดความสำคัญในคุณค่าแห่งตน ของ Coopersmith¹¹ แปลเป็นภาษาไทยโดย นาดยา¹² ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาปรับเพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะผู้ป่วยโรคจิตจากสุรา ประกอบด้วยคำถามที่มีความหมายทั้งด้านบวกและด้านลบ จำนวน 25 ข้อ ลักษณะเครื่องมือเป็นแบบประเมินค่า (rating scale) 6 ระดับ เรียงลำดับจากมากที่สุด (6) ถึงน้อยที่สุด (1) โดยคะแนนต่ำสุด 25 คะแนน คะแนนสูงสุด 150 คะแนน โดยได้รับการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในการดูแล

และบำบัดรักษาผู้ป่วยโรคจิตจากสุรา จำนวน 3 ท่าน มีค่าความสอดคล้อง (Cronbach's alpha coefficient) อยู่ในเกณฑ์ดี (0.86)

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยประยุกต์โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามแนวผู้ป่วยโรคจิตจากสุราและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนที่มีพฤติกรรมใช้สารเสพติดของวัฒนาและคณะ¹³ ซึ่งพัฒนามาจากขั้นตอนการพัฒนาพฤติกรรม 8 ขั้นตอนของกลาสเซอร์¹⁴ โดยปรับให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่และเป็นโรคจิต ผู้วิจัยดำเนินการตามโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง ซึ่งมี 9 กิจกรรม ดังนี้ 1) กลุ่มสร้างสัมพันธภาพเพื่อละลายพฤติกรรม 2) กลุ่มคุณค่าของตนเองผ่านกิจกรรมภาพวาด “สิ่งที่ฉันเป็น” 3) กลุ่มแลกเปลี่ยนประสบการณ์แห่งความสำเร็จผ่านบทความ “แห่งความสำเร็จ” ของ รศ.ดร.โสรัจ โปธิ์แก้ว 4) กลุ่มกิจกรรมสำรวจเป้าหมายชีวิตผ่านบทความเรื่อง “โอกาสทางการงานเพิ่มคุณค่าคนพิการ” ของนายดุสิต ใจตรง 5) กลุ่มกิจกรรมการสร้างการตระหนักรู้ในพฤติกรรมที่เป็นปัญหา หรืออุปสรรคในการตอบสนองต่อความต้องการหรือเป้าหมายของชีวิตผ่านกรณีศึกษาเรื่อง “ชีวิตของศักดิ์” 6) กลุ่มกิจกรรมเอื้ออำนวยให้สมาชิกสำรวจผลกระทบจากพฤติกรรมการดื่มสุราต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม 7) กลุ่มกิจกรรมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผ่านกิจกรรม “ชีวิตใหม่ของศักดิ์” เพื่อให้สมาชิกทบทวนและระบุวิธี

การแก้ปัญหา เขียนสัญญาที่แสดงถึงแผนปฏิบัติของตน 8) กลุ่มแลกเปลี่ยนผลการปฏิบัติตามสัญญา และ 9) กลุ่มกิจกรรมชีวิตมีคุณค่า เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกหลังการเลิกกลุ่มและเปิดโอกาสให้สมาชิกให้กำลังใจซึ่งกันและกัน รวมกิจกรรมทั้งหมดจำนวน 9 ครั้งเป็นเวลา 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง โดยมีผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้ ำงเกตการณ์ บันทึกพฤติกรรมกลุ่ม และช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการประเมินความสำนึกในคุณค่าแห่งตนของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลและความแตกต่างคะแนนความสำนึกในคุณค่าแห่งตนด้วย Wilcoxon Matched Pairs-Signed-Ranks Test

ผล

ผู้ป่วยโรคจิตจากสุราที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ร้อยละ 50 มีอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี รองลงมาร้อยละ 40 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 60 จบระดับประถมศึกษา ร้อยละ 50 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 60 สถานภาพโสด ประวัติการดื่มสุราร้อยละ 90 เริ่มดื่มสุราครั้งแรกเมื่ออายุ 15-20 ปี ร้อยละ 60 ดื่มสุราเป็นเวลา 1-5 ปี เฉลี่ยระยะเวลาในการติด 6 ปี ประวัติการรับการรักษา ร้อยละ 50 เข้ารับการรักษา

1-2 ครั้ง รองลงมาร้อยละ 40 เข้ารับการรักษา 3-4 ครั้ง มีค่าเฉลี่ย 2.6 ครั้ง ร้อยละ 50 เข้ารับการรักษาจำนวน 31-60 วันต่อครั้ง มีค่าเฉลี่ย 44 วัน

ผลการทดลองพบว่า คะแนนความสำนึกในคุณค่าแห่งตนของผู้ป่วยโรคจิตจากสุราในระยะหลังเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมบำบัดตามแนวพิจารณาความเป็นจริงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .01$ โดยที่ค่าเฉลี่ย ก่อนการทดลองเท่ากับ 56.7 (SD=10.42) และหลังการทดลองเท่ากับ 105.8 (SD=11.31)

วิจารณ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ผู้ป่วยโรคจิตจากสุราภายหลังเข้ากลุ่มกิจกรรมบำบัดตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง มีคะแนนความสำนึกในคุณค่าแห่งตนสูงกว่าก่อนเข้ากลุ่มอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นรายงานเบื้องต้น กลุ่มกิจกรรมบำบัดตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง สามารถทำให้ผู้ป่วยโรคจิตจากสุรามีระดับความสำนึกในคุณค่าแห่งตนเพิ่มสูงขึ้นนำไปสู่การพยายามพัฒนาตนเองในทางที่ดีขึ้น ซึ่งควรมีกกลุ่มเปรียบเทียบและติดตามผลของกิจกรรมในระยะยาว ในประเด็นลดอัตราการกลับไปดื่มซ้ำของผู้ป่วยโรคจิตจากสุรา

เอกสารอ้างอิง

1. โรงพยาบาลสวนสราญรมย์. ทะเบียนการบำบัดรักษา
สารเสพติดแบบผู้ป่วยใน. สุราษฎร์ธานี: โรงพยาบาล
สวนสราญรมย์; 2543. เอกสารอัดสำเนา.
2. โรงพยาบาลสวนสราญรมย์. ทะเบียนการบำบัดรักษา
สารเสพติดแบบผู้ป่วยใน. สุราษฎร์ธานี: โรงพยาบาล
สวนสราญรมย์; 2544. เอกสารอัดสำเนา.
3. โรงพยาบาลสวนสราญรมย์. ทะเบียนการบำบัดรักษา
สารเสพติดแบบผู้ป่วยใน. สุราษฎร์ธานี: โรงพยาบาล
สวนสราญรมย์; 2545. เอกสารอัดสำเนา.
4. สมภพ เรืองตระกูล. ยาเสพติดมหันตภัยเจ็บที่
ป้องกันได้. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้ว; 2543.
5. บัณฑิต ศรีไพศาล. สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่ม
แอลกอฮอล์และมาตรการป้องกันแก้ไข. เอกสาร
ประกอบการอบรมเรื่อง การดูแลช่วยเหลือผู้ประสบ
ปัญหาแอลกอฮอล์ วันที่ 21-23 มีนาคม 2548.
กรุงเทพมหานคร: โรงแรมอมารี; 2548.
6. เอื้อมเดือน เนตรแขม. ความคิดอัตโนมัติด้านลบกับ
ความซึมเศร้าในผู้ติดสุราเรื้อรัง. [วิทยานิพนธ์พยาบาล-
ศาสตรมหาบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์ สาขาการ
พยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช]. เชียงใหม่: มหา-
วิทยาลัยเชียงใหม่; 2541.
7. Satir V. Conjoint family therapy. 2nd ed. The
United States of America: Holt, Rinehart &
Winston Inc; 1967.
8. วังรี ทรัพย์มี. ทฤษฎีและกระบวนการให้คำปรึกษา.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์; 2543.
9. ชนิกรดา ไทยสังคม. การใช้กลุ่มจิตบำบัดในการ
เพิ่มความสำนึกในคุณค่าแห่งตนของผู้ติดสารแอมเฟ-
ตามีน. วารสารโรงพยาบาลศรีษะเกษ 2545;5:30-9.
10. มานิตย์ ศรี รุณานนท์. โครงการอบรมแนวทางการ
สัมภาษณ์และให้คะแนน BPRS ในรูปแบบของ
T-PANSS. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง การ
ประเมินอาการผู้ป่วยจิตเวช วันที่ 20-21 พฤษภาคม
2545. สุราษฎร์ธานี: โรงพยาบาลสวนสราญรมย์; 2545.
11. Coopersmith S. SEI: Self-esteem inventory.
Califonia: Counsulting Psychologist Press; 1984.
12. นาดยา วงศ์สถีกัย. ผลของกลุ่มจิตสัมพันธ์ที่มีต่อ
การเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น. [วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะจิตวิทยา สาขา
จิตวิทยาการศึกษา]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย; 2532.
13. วิณา มิ่งเมือง และคณะ. รายงานวิจัยเรื่องผลการ
ศึกษาโปรแกรมกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริง
ต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและการปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมของนักเรียนที่มีพฤติกรรมใช้สารเสพติด.
นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต; 2542.
14. Glasser W. Reality therapy: A new approach
to psychiatry. New York: Hamper and Row;
1965.